

סיפורי צדיקים

גליון 557
שנה י"ב תשפ"ג

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות.

לאחר שקיבל עליו משה לילך בשליחותו, אמר לו הקדוש ברוך הוא, אפילו המקל הזה הולך ועושה שליחותי, המטה הזה נברא בין השמשות, ומשקלו היה ארבעים סאה מאבן ספיר עשוי היה המטה, ולקחו משה מבית יתרו, ויתרו לקחו מבית יוסף הצדיק, ועליו חקוק שם המפורש, ובו עשה את האותות, ובו קרע את הים, ובו בקע את הצור, ובו החליש את עמלק ואת עמו. ונגנו באוהל מועד עד ימי ירמיה, בימי ירמיהו נסתר המטה מעיני כל חי, יחד עם אוהל מועד והארון והעדות וכלי הקודש שנעשו במדבר. הקדוש ברוך הוא יוכנו לראותם בעלותו את עיר הקודש על ראש שמחתו. אף על פי שהיה משקלו ארבעים סאה, מעשה נס היה בו, שהיה המטה נושא את עצמו, ונראה כנישא בידו של משה

(מדרש שב"ט שמות)

פרשת השבוע

וימררו את חייהם בעבודה קשה (א' - י"ד)

המתוכנן. כמובן לאחר דרשה נפלאה זו הסכים הגבאי ונתן לו רשות לדרוש.

ויראו המיילדות את האלוקים (א' - ב"א)

מסופר על אחד מתלמידיו המובהקים של ה"חפץ חיים" הקדוש זיע"א, שהומון פעם לכהן ברבנות באחת מקהילות ליטא. אולם האיש היה ירא שמים מופלג, והיסס לקבל עליו משרת רב ודיין, מחשש שמא יכשל חלילה בהוראת דין תורה שלא להלכה. משרבו הפצרות בני הקהילה, קם האיש ונסע אל רבו החפץ חיים, וסח באוני הרב את היטוסיו ולבטיו בשאלה העומדת בפניו. השיב החפץ חיים לאורחו, בפרשת שמות מספרת לנו התורה הקדושה, שפרעה מלך מצרים דרש מן המיילדות העבריות שפרה ופועה, להמית כל בן שנולד לאם עבריייה, אולם "המיילדות יראו את האלוקים ולא עשו כמצוות מלך מצרים" (א' ט"ו י"ז) ולכאורה תמוה הדבר למה המיילדות העבריות לא פרשו מתפקידן כדי לצאת ידי חובה כלפי שמים, נוכח גזירתו הקשה של פרעה להמית את ילדי ישראל. אלא המשיך החפץ חיים בהרמת קול, המיילדות העבריות חששו שהמיילדות האחרות שתבאנה במקומן, עלולות חלילה לציית לגזירת פרעה, ולהמית את הילדים, משום כך לא פרשו מתפקידן הקשה, והכניסו עצמן בסכנת חיים, למען עתידם ושלומו של ילדי ישראל. דרך זו ראויה שתנחה גם אותנו במילוי התפקידים המוטלים עלינו.

סיפר הרה"ק מטאלנא זיע"א: דרכו של הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א בעל התניא והשו"ע (יומא דהילולא כ"ד טבת) היה לנדוד בכל הערים, כמו שהיה נהוג אז אצל כל תלמידי הבעש"ט הקדוש זיע"א, לפרסם את שם ה' בעולם, ובפרט להלהיב את האנשים הפשוטים. ובכל כפר וכפר ביקש מהגבאי רשות לדרוש ודרש שם. פעם אחת יצא לו להיות אצל גבאי עם הארץ, שטען שאינו יודע אם הרב הזה ראוי להיות דרשן אצלו בבית המדרש. אבל אם יעמוד אצלו למבחן, ויצליח להסביר לו קושיא שהתעוררה לו זה עתה, בעת אשר מעביר הוא את הסדרה, יסכים לו לדרוש. הסכים הרבי ושמע את קושית העם הארץ, ששאל על הפסוק "וימררו את חייהם בעבודה קשה" יש טעמים שמחים מאוד "קדמא ואולא" "מונח רביעי". והוא אינו מבין, על פסוק כזה עצוב עבודה קשה וממררים להם את החיים יהיו טעמים שמחים. ענה לו "בעל התניא" מיניה וביה, בני ישראל היו צריכים להיות במצרים הרבה יותר שנים לפי החשבון, אבל לבסוף יצאו ק"ץ שנים לפני הזמן, רק בגלל קושי השעבוד שהיה מספיק להם, לכן הטעמים שמחים שבגלל הקושי זכו אבותינו להשתחרר ממצרים ק"ץ שנים קודם הזמן, ולכן הטעמים הם בדווקא "קדמא ואולא" בגימטריא ק"ץ, כמנין השנים שהרוויחו ויצאו לפני הזמן

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:36 ת"א: 5:37 ר"ת: 6:10

פרשת שמות

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:21 ת"א: 4:35

בהתאם להדרכתו של רבי יהודה לייב, ולאחר מכן נקרא לשיחה אצל שני האחים האחרים, ולאחר שבחנו אותו כנהוג ועמדו על טיבו, רק אז נכנס ל"יחידות" אצל "בעל התניא".

רבי ברוך מרדכי נשא בצקלונו שתי קושיות חמורות בירושלמי וברמב"ם, את הקושיות האלה נהג להציג לכל גאון בתורה שפגש, ועד כה איש מביניהם לא הניח את דעתו בתשובותיו. פעם אחת אף העז להציג את הקושיות לפני הגר"א הקדוש מוילנא זיע"א, שלא ככל יתר הלמדנים אשר ניסו את כוחם בתירוץ הקושיות, הגר"א דווקא חיזק את הקושיות והוסיף להן עומק על עומק, אולם תירוץ לקושיות לא נתן.

מראהו נורא ההוד של בעל התניא, כמעט ומנע מרבי ברוך מרדכי להציג לפניו את הקושיות, לבסוף התעשט ושטח אותן לפני הרבי, רבי שניאור זלמן הקשיב לדבריו רוב קשב, ולאחר שהמתין בסבלנות לסיום דבריו, החל הרבי להרצות את הסוגיה בירושלמי, ולאחר מכן את ההלכה הנדונה ברמב"ם, אופן לימודו של רבי שניאור זלמן והצורה שבה הסביר את הדברים, שמטו את היסוד לקושיות הקשות והנפלאות, רבי ברוך מרדכי היה המום ולשונו כמו נעתקה מפיו, לאחר כמה דקות של שקט, נפרד מ"בעל התניא", הוא יצא מחדרו של הצדיק גאון הגאונים נסער ונרעש.

הנהוג בליאזונה היה, שהיוצאים מ"יחידות" אצל הרבי היו פוצחים בריקוד חסידי המכונה "ריקוד היחידות". בצאתו מחדר הרבי נסחב רבי ברוך מרדכי על ידי כמה מן האברכים הצעירים לריקוד הנהוג, אולם רגליו רקדו, אך לבו ומחשבותיו לא היו עמו, עדיין לא נרגע מהתרגשותו. לאחר סיום הריקוד ולאחר שנרגע מעט, ישב וסיפר לסובבים על מה ולמה התרגש כל כך, כמובן שגם צעירי החסידים גם הם התרגשו מהדברים ששמעו, אם כי זה לא היה בשבילם חידוש כל כך גדול.

רבי ברוך מרדכי נשאר עוד זמן בחצרו של "בעל התניא", שם התעלה יותר ויותר בלימוד תורת החסידות, ולאחר פרק זמן מסוים נפרד רבי ברוך מרדכי מחבריו החדשים, וחזר לביתו כחסיד לכל דבר.

תשובות כאלה יכול לומד רק הריש מתיבתא דרקיע היה זה לפני למעלה ממאתיים שנים, בסביבות העיר שווינציאן הסמוכה לעיר ווילנא, נולד הגאון רבי ברוך מרדכי מרדכי ברובויסק זיע"א, בצעירותו חי ולמד מספר שנים בוויילנא, ושם דבק בו הכינוי "העילוי משווינציאן". כל גדולי העיר אהבו להשתעשע בפלפול עם העלם הצעיר ברוך הכישרונות, כעבור זמן מה נעשה העילוי בן בית גם אצל הגאון הקדוש רבי אליהו מוויילנא הגר"א זיע"א בכבודו ובעצמו, שהתרשם עמוקות מעומק המחשבה ומהיקף הידיעות של הצעיר.

בשלב מסוים של חייו, פגש רבי ברוך מרדכי בתלמידיו של הרב הקדוש רבי שניאור זלמן בעל התניא והשולחן ערוך זיע"א, (יומא דהילולא כ"ד טבת). אט אט התקרב אל רעיון ודרך החסידות, עד שבאחד הימים החליט שהוא צריך להתקרב יותר ולבדוק מקרוב את דרכו של "בעל התניא".

אומר ועושה, בוקר אחד קם ונסע לליאזונה מקום מושבו של רבי שניאור זלמן, כשבא רבי ברוך מרדכי לליאזונה, הייתה כרסו מלאה כבר בתורת החסידות, ובכל זאת הוא לא היה שלם עם עצמו, ובלבו עדיין כרסם ספק לגבי הדרך שבה יילך.

הסדר בליאזונה היה, שהמבקש להתקבל ל"יחידות" אצל הרבי בעל התניא, חייב היה לעבור תחילה סדרה ארוכה של הכנות. הממונה על האברכים, שבאו לליאזונה כדי להתוודע אל רבי שניאור זלמן ולהתקבל על ידו, היה רבי יהודה לייב זצ"ל אחיו של הרבי, תחילה בחן את האברכים בלימוד, לאחר שעמד על טיב לימודם וידיעותיהם, היה מתווה לכל אחד ואחד מהם דרך פרטית בלימוד נגלה וחסידות, לימוד זה היה נמשך מספר שבועות, אז היה האברך חוזר ונבחן פעם נוספת על ידי שני אחיו הנוספים של הרבי, רבי מרדכי זיע"א ורבי משה זיע"א, רבי מרדכי הצטיין בבקיאות מיוחדת בש"ס בבלי ובראשונים, ורבי משה נודע בשליטתו הנדירה בש"ס ירושלמי וברמב"ם. גם רבי ברוך מרדכי עבר מסלול דומה, שבועיים תמימים למד יומם וליל

משל ונמשל

יראת השם – ביטול היש

אי אפשר שיבוא אדם לידי יראת הרוממות של שמו יתברך, אלא אם כן הגיע למדרגה של שלילת ערכו מעיקרו, היינו שיהא בטל ומבוטל אצל עצמו ולא נחשב בעיניו כלום, כי אז יוכל לבוא לפני המלך, כי מי שמרגיש בעצמו איזו מעלה אינו יכול לעמוד לפני המלך, וכל האהבה ויראת ד' אשר ידמה האדם בנפשו כי יש לו, וכל הקניינים המדומים, רק בדמיונו הם קיימים, מהתעוררות מידותיו הגשמיות, ורחוק הוא מהשי"ת, וכל המצוות שהוא מקיים, הכל הוא פרי הגאווה והגדלות, להיות לו שם בעולם וכבוד מדומה, ועל מנת לקבל פרס.

ועל דרך משל אפשר להסביר זאת, כי מי שחש בקרבו שיש לו מעלה, ודאי רחוק הוא מהמלך, כי מי ששרוי יחד עם המלך, כלום יכול הוא להרגיש במעלתו? הרי אין בית המלך חסר דבר, וכלום יש מקום לדבר על מעלת החכמה שבך בשעה שעומד לפני המלך, אם שם בבית המלך מקור החכמה, או לדבר ולהתגאות על עשירות, אם כל הכסף וכל הזהב של המלך הם, ואם הוא חושב שיש לו איזו מעלה היינו שיש לו חכמה או עשירות, ודאי שהוא רחוק מהמלך ואינו משיג כלום, כי בהתקרבו אל המלך ידע שלא חסר לו כלום ואינו זקוק לשום דבר, כי הכל נמצא בבית המלך שבצלו הוא מסתופף, ולא זו בלבד אלא שסכנה גדולה כרוכה בדבר אם לא יבטל רצונו וימהר לעשות רצון המלך אף יתחייב בנפשו, וצריך הוא לדעת בעצמו בעומק לבבו שהוא שלם ברצון גמור ומסירת הנפש ממש לעשות רצון המלך, ואז יוכל להיות תמיד מצוי אצל המלך, והמלך יגלה לו סודותיו ומתרי לבו.

(בשם הרה"ק רמ"מ מוויטעפסק זיע"א)

יום אחד סיפר רבי ברוך מרדכי לאחד הקרובים אליו, על הקושיות החמורות בירושלמי וברמב"ם, קושיות שלאיש לא הייתה עליהן תשובה שתניח את דעתו, ועל ה"יחידות" המופלאה אצל רבי שניאור זלמן בעל התניא, שבמהלכה הוברר לו כי למעשה הקושיות שבעיניו היו חמורות, למעשה חסרות בסיס הן, לאחר שהלה שמע את הקושיות והתירוצים, נפעם אף הוא מגאונתו של הרבי ואמר לרבי ברוך מרדכי: מוכרחים לגשת לגאון הקדוש מווילנא ולהציע לפניו את העניין.

רבי ברוך מרדכי קיבל את הרעיון והשניים התייצבו לפני הגר"א, רבי ברוך מרדכי ביקש להזכיר את שתי הקושיות לגאון, אלא שהגאון כלל לא היה זקוק לתזכורת, ומיד החל להרצות מילה במילה את שתי הקושיות, וגם את אותם הדברים שהוסיף הוא לקושיות בפעם הקודמת. כשסיים הגר"א את דבריו, חזר רבי ברוך מרדכי באוזני הגאון על ביאור הסוגיות כפי ששמע מפיו של רבי שניאור זלמן. הגר"א הקשיב לדברים בקשב רב, ולבסוף הוא נראה אחוז בשרעפיו למשך כמה שניות, לפתע התרומם מלוא קומתו עטור בטליתו ותפיליו, ואמר בהתרגשות רבה: "תשובות כאלה יכול לומד רק הריש מתיבתא דרקיע, (ראש הישיבה של מעלה) ואם גאון או צדיק אמר את הדברים, יודע הוא זאת ברוח הקודש, לו שמעתי אני בעצמי את הדברים מפיו של הגאון שאמרם, הייתי נוקט לשונו של רבי יוחנן שאמר 'מובילנא מאניה אבתריה לבי מסותא' (אשא את בגדיו אחריו לבית המרחץ)"

לימים התחרט רבי ברוך מרדכי חרטה עמוקה, על כי לא אזור עוז בנפשו לגלות להגר"א מיהו אותו גאון האלמוני שיישב את סוגיות הגמרא בדרך מופלאה כל כך, ושהגר"א היה מוכן כדבריו לשאת את בגדיו, אולי חשיפת שמו של בעל התניא, הייתה מונעת את אש המחלוקת המיותרת שניצתה בין המתנגדים לחסידים.

צ'ין אדם לחברו

ישב זמן רב עד שניקה מלבו כל טינה
כלפי אותו אדם

מסופר על הרה"ק רבי בן ציון אבא שאול זיע"א, שמימיו לא הלך לישון ובלבו קפידא על מישוהו, מלבד פעם אחת ויחידה, שבמקרה ההוא קרה, שאותו אדם שפגע בו לא צדק, אלא הוא רבי בן ציון היה צודק בטענות ובטרוניות שלו כלפיו, אבל כשהגיע לומר קריאת שמע שעל המיטה, שאז אומרים "הגני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או חטא כנגדי", לא לומר את התפילה הזו זה לא בא בחשבון. ואז ישב זמן רב עד שניקה מלבו כל טינה כלפי אותו אדם, ואז אמר את הרבש"ע כבכל יום.

לקבל מכות ולא לדבר לשון הרע

פעם נסע הרה"ק הגר"א מוילנא זיע"א בעגלה בשנות גלותו, ולפתע סתתה העגלה והסוסים משכו אותו אל עבר גינתו של אחד הגויים, העגלון כשראה זאת קפץ והתחבא מפני הגוי בעל הגינה, אבל הגאון היה שקוע בלימודו. והנה כשראה הגוי בעל הגינה שהסוסים מכרסמים את גינתו, רץ אל העגלה בחמת זעם וראה את הגר"א יושב וקורא בספר, הדבר העלה את חמתו יותר והחל להפליא את מכותיו בגאון, והגאון לא הבין על מה ולמה, ורק לאחר דקות אחדות הבין מה קורה, ורצה לומר לגוי שהוא לא בעל עגלה ושיפסיק להרביץ לו, והנה בעל העגלה מתחבא באחד השיחים, אבל נזכר שזה "לשון הרע" ושתק והמשיך לספוג את המכות בלי לפצות פה. לימים כשהיה הגר"א נזכר במאורע זה, הודה תמיד להשי"ת, על שהציל אותו ברגע הנכון מהעוון החמור של לשון הרע, והיה אומר, שאילו חלילה וחס היה נכשל בו, אפילו בכל תורתו לא היה בה היכולת להצילו מעונשו החמור של איסור לשון הרע.

מצות צדקה יקרה

אל ביתו של הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א, נכנס עני וביקש נדבה מהרבי, הורה הרבי לעני להמתין, יצא אל החדר השני ושם לאחר דקה ועמו זוג תפילין, הגישן לעני ואמר: קח את התפילין הללו ר' יהודי, אני נותן לך אותן במתנה, כדאי לך לקחת אותן אל אחי הצדיק רבי משה בצלאל, אשר יתן לך בעבורם סכום גדול מאוד, התפילין הללו כתבן הרה"ק רבי משה מפשעוורסק זיע"א, ורבים השתוקקו לתפילין הללו, והסכימו לשלם תמורתן כל הון שבעולם. בלי להסס נטל העני את התפילין מידי הרבי, והודה לו לצדיק, משם מיהר אל ביתו של רבי משה בצלאל, ושם באמת קיבל סכום גדול מאוד כמו שהבטיח לו הרבי. עבר זמן ושני אחים הצדיקים נפגשו, שאל רבי משה בצלאל את אחיו מדוע נתת לו לאותו עני את התפילין הקדושות והיקרות? הרי יכולת לתת לו כסף או חפץ יקר ערך אחר, השיב לו רבי הרבי מגור: כתב הרמב"ם בסוף הלכות איסורי מזבח (פרק ז הלכה י) הרוצה לזכות עצמו, יכוף יצרו הרע וירחיב ידו, ויביא קורבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה "והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו" (בראשית ד' ד'), והוא הדין בכל דבר שהוא לשם האל הטוב, שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל יהודי רעב, יאכילו מן הטוב והמתוק שבשלהו, כסה ערום, יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר, יקדיש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר "כל חלב לה'", ומכיוון שהחפץ החשוב והיקר ביותר שהיה לי בביתי, היו אותן תפילין קדושות, נתתי אותן לעני לקיים בכך את מצות ה'.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"א טבת
הרה"ק רבי אריה לייב מוכיח מפולגאה (קול אריה) ב"ר יחיאל מיכל (תק"ל)
הרה"ק רבי ישראל אברהם ב"ר משולם זושא מאניפאלי (תקע"ד)
הרה"ק רבי ישראל דוב בער מוילעדיניק ב"ר יוסף (שארית ישראל - תר"י)

יום ראשון כ"ב טבת

הרה"ק רבי שלמה מסטרעליסק ב"ר אורי (תקפ"ז)

יום שלישי כ"ד טבת

רבי נפתלי ב"ר יצחק (סמיכת חכמים - תע"ד)
הרה"ק יוסף מיאמפאלי ב"ר יחיאל מיכל מולאטשוב (תקע"ב)

הרה"ק רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך (בעל התניא והשו"ע - תקע"ג)

הרה"ק רבי שמואל ב"ר אברהם מסאכטשוב (שם משמואל - תרפ"ו)

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ב"ר שמעון נתן נטע (תשמ"ז)

יום רביעי כ"ה טבת

הרה"ק רבי משה צבי מסאוורין ב"ר שמעון שלמה (תר"ה)

יום חמישי כ"ז טבת

הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר גדליה מולאטשוב (אורח לחיים - תקע"ה)

הרה"ק רבי ישכר בער ב"ר אהרן אריה מפרעמישלאן (תר"ר)

יום שישי כ"ז טבת

הגאון רבי שמשון רפאל הירש ב"ר רפאל (תרמ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמילאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וסימנים על המצוות.

הגבלת התורה (ו')

א) גם הכריעה שכורעים בשעת ההגבלה, צריך להיות דווקא נגד כתב הספר תורה. (לדוד אמת, למרן החיד"א זיע"א, סימן ד', סעיף ג')

ב) אם האדם עומד בתפילה במקום שאינו יכול להפסיק בדיבור, ולומר וזאת התורה וגו', יעשה רק הכריעה בלבד נגד הכתב של הספר תורה. (בן איש חי, שנה ב', פרשת תולדות, אות ט"ז)

ג) בשעת ההגבלה חייבים הכל לעמוד, אפילו אם המגביה עומד עם הספר תורה על בימה המוקפת מחיצות, דהרי הוא מגביה להראותה לעם, וחייבים לכבדה. (שער הציון, סימן קמ"ו, ס"ק י"ח)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב
ב"ר שמעון נתן נטע זיע"א
נלב"ע כ"ד טבת תנצב"ה

לע"נ

הרה"ק רבי ישכר בער ב"ר אהרן אריה
מפרעמישלאן זיע"א
נלב"ע כ"ז טבת תנצב"ה